

WEBSITE HANDLEIDING DOCENT

Het volledige verhaal over Louis Raemaekers (met ruim 350 afbeeldingen) is te vinden in:
Ariane de Ranitz, *Louis Raemaekers 'met pen en potlood als wapen': politiek tekenaar van wereldfaam in de Eerste Wereldoorlog*, Roermond (Stichting Louis Raemaekers) 2014. Te bestellen: http://louisraemaekers.com.

Meer informatie over Louis Raemaekers op de website.

Ontwerp| Hans Beckers, Sanny Kerssemeeckers, Bertiëlle Michielsen en Cheryl Verhaegen

Inhoud

Website 3

De opdracht 3

Lesdoelen 5

Lesvoorbereiding 6

De opdrachten van de website 7

Opdracht 1 8

Opdracht 2 10

Opdracht 5 14

Opdracht 6 14

Opdracht 7 15

Opdracht 8 18

Antwoordmodel website 19

Het Werkblad 24

De website enquête 26

Verantwoording 27

Website

De opdracht

Als onderdeel binnen de lessen die wij hebben ontwikkeld met betrekking tot spotprentenanalyse, is er een website gemaakt met aanvullende opdrachten en informatie.* Leerlingen van de onderbouw van de middelbare school, maar ook bovenbouwleerlingen, van verschillende leerniveaus kunnen op deze site terecht voor oefening.
De site sluit aan bij de lessenserie (van drie lessen) over het werken met spotprenten, Louis Raemaekers en de Eerste Wereldoorlog. Voordat de leerlingen dan ook aan de slag kunnen met de website, moeten zij al wat voorkennis hebben opgedaan. Over alle drie de net genoemde onderwerpen / vaardigheden. Dit is een noodzakelijke voorwaarde, omdat zonder deze voorkennis de opdrachten op de site te moeilijk zijn. De leerlingen moeten voorafgaand bijvoorbeeld al uitleg hebben gekregen over de werking met en van de spotprentwijzer, anders weten zij niet hoe ze dit moeten aanpakken.
Bij het analyseren van de spotprenten kan men uitgaan van de spotprentwijzer van VGN Kleio.[1] Deze biedt namelijk een duidelijke structuur bij het analyseren van spotprenten. Deze spotprentwijzer volgt vier stappen waarbij de leerlingen steeds dichter naar de kern en de betekenis (van de spotprent en van de tekenaar) kunnen komen. Deze spotprentwijzer is in de site opgenomen, zodat de leerlingen deze ten alle tijden tijdens het maken van de opdrachten kunnen raadplegen. Dit wordt overigens ook van hen verwacht.
In principe is het de bedoeling dat de leerlingen in één les aan de slag gaan met deze website, onder begeleiding van hun docent. Ze werken hierbij niet aan alle opdrachten (dit zijn er namelijk teveel voor één les), maar aan een voorafgaand door de docent gemaakte selectie van opdrachten. Op deze manier past deze website binnen een lessencyclus van vijf lessen waarin allereerst de lesbrief wordt behandeld (met een korte 'opfrissing' over de Eerste Wereldoorlog, informatie over Louis Raemaekers en zijn prenten en uitleg over de spotprentwijzer) en vervolgens de samenwerkend leren les of de website.
De docent maakt dus voorafgaand aan de les een selectie van de opdrachten die zijn of haar leerlingen moeten maken. Deze opdrachten vult de docent in een werkblad in, dat in dit verslag is opgenomen. Op dit werkblad staan niet de opdrachten uitgewerkt (zodat de leerlingen alleen de antwoorden hoeven in te vullen), dit zou immers per docent, klas of zelfs leerling kunnen verschillen. Op dit werkblad staat de opdracht voor de leerlingen uitgewerkt, met de opdrachten die zij moeten maken en de wijze van inleveren. Ook is er een stappenplan in opgenomen waarin de leerlingen stap voor stap naar de website en de opdrachten geleid worden.

---

[1] Regtop, C. & Veldhuis-Meester, I. (2006). *2-spotprentwijzer onderbouw*. Verkregen op 17 oktober 2012 van http://louisraemaekers.com/educatief/educatief-menu/info/spotprentwijzer/.

* 2019: deze website is niet meer beschikbaar maar de spotprentwijzer en te maken opdrachten zijn nu hier (http://louisraemaekers.com/educatief/) te vinden.

De opdrachten die de leerlingen maken in deze les, worden aan het einde van de les ingeleverd bij de docent. Deze kijkt deze opdrachten vervolgens na en koppelt hier een cijfer aan of bespreekt deze opdrachten later in een andere les klassikaal. Op deze manier zijn de opdrachten op deze site dus een test om te zien welke vaardigheden de leerlingen hebben opgedaan over het analyseren van spotprenten. De wijze van inleveren van de opdrachten, dient de docent voorafgaand aan de les op het werkblad dan dus ook aan te geven.
Deze website is overigens ook buiten deze lessenserie van vijf lessen te gebruiken. Voorwaarde is hierbij wel dat de leerlingen dus kennis hebben van de Eerste Wereldoorlog en al eerder hebben gewerkt of uitleg hebben gekregen over de spotprentwijzer.
De opdrachten op de website zijn zo gemaakt dat de docent vooraf kan bepalen welke oefening zijn of haar leerlingen nog nodig hebben voor het werken met spotprenten. Er kan zelfs binnen een klas onderscheid gemaakt worden. De opdrachten zijn namelijk opgedeeld in drie niveaus: toepassing, uitvoering en verdieping.
De toepassingsopdrachten volgen in de vraagstelling de spotprentwijzer vrijwel volledig. Op deze manier kunnen de leerlingen dus nog goed oefenen met deze spotprentwijzer. Voor de leerlingen die zich de spotprentwijzer al eigen hebben kunnen maken, zijn de uitvoeringsopdrachten bedoeld. De vragen volgen de spotprentwijzer vrijwel niet meer en de leerlingen moeten zelf op zoek gaan naar extra informatie en verbanden gaan leggen. De bedoeling is hierbij overigens wel dat de leerlingen de spotprentwijzer als handvat blijven gebruiken. Ten slotte staat er een verdiepingsvraag op de site. De gebruikte spotprent is hierbij moeilijker, waardoor de leerling meer kennis en inzicht nodig heeft om de juiste verbanden te kunnen leggen. De spotprentwijzer blijft hierbij wel als handvat voor de leerling dienen.

Lesdoelen

- De leerlingen kunnen zelfstandig werken aan opdrachten rondom spotprenten die zij hebben verkregen via een werkblad en website.

- De leerlingen kunnen zelf met behulp van het internet op zoek gaan naar informatie die hun helpt de spotprenten behorende bij de opdrachten te analyseren.

- De leerlingen kunnen aan het einde van de les verbanden leggen tussen informatie die zij verkrijgen via de website en de vragen over de spotprenten die zij moeten analyseren.

- De leerlingen kunnen de opdrachten waarbij ze spotprenten moeten analyseren, die zij zelfstandig tijdens de les op de computer middels een website hebben moeten maken, voor een voldoende cijfer maken.

- De leerlingen kunnen hun mening over het werken met de website en zijn functies goed verwoorden (goede feedback en uitleg) en in een enquête invullen.

Lesvoorbereiding

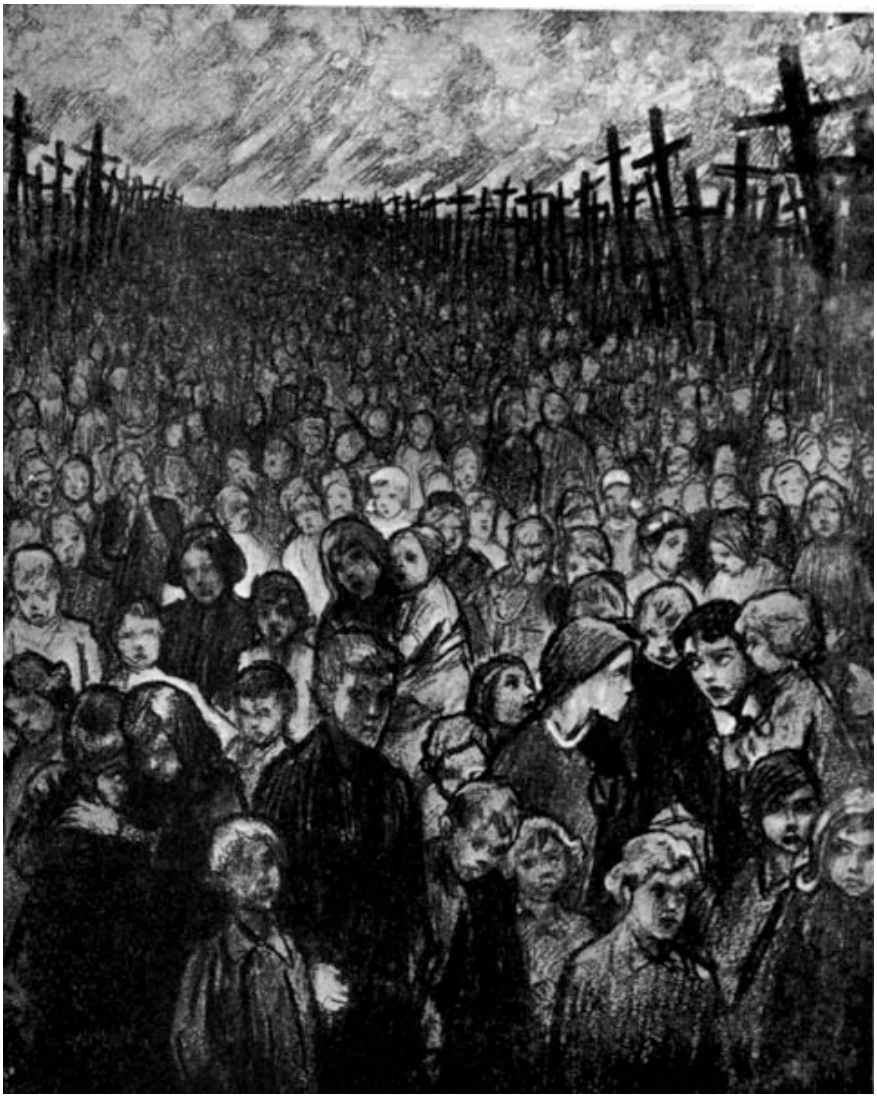
Deel van de les	Inleiding	Kern	Slot
Omschrijving lesactiviteit	Uitdelen werkbladen door docent. Uitleg van het werkblad door de docent.	De leerlingen gaan aan de slag met de opdracht op het werkblad. De docent loopt rond en geeft eventueel tips. Leerlingen maken de opdrachten zoveel mogelijk zonder hulp van de docent. (voor punt).	De leerlingen leveren de opdracht in op de manier zoals staat aangegeven op hun werkblad. De leerlingen vullen de enquête over de website in. Dit doen zij zelfstandig.
Benodigde materialen (al naar gelang wat in de school aanwezig is).	Werkbladen. Computers met internettoegang.	Idem 'Inleiding'.	Idem 'Inleiding' + Docent: Enquête over de website. Leerlingen: Indien nodig: USB-stick om de opdracht op te slaan.
Tijdsindeling (op basis van een les van 50 min.).	10 min.	30 min.	10 min.
Overige opmerkingen	De docent dient voorafgaand aan deze les op het werkblad in te vullen welke opdrachten de leerlingen van de site moeten maken.	De leerlingen maken de opdracht zelfstandig. Indien de docent ervoor kiest, maken de leerlingen deze opdracht voor een punt.	De docent dient voorafgaand aan deze les op het werkblad in te vullen op welke wijze de leerlingen de opdracht moeten inleveren.

De opdrachten van de website

Hieronder vindt u de opdrachten met de bijbehorende spotprenten zoals deze op de website staan. De extra informatie die op de website bij een aantal prenten staat vermeld, is hier weggelaten.

Toelichting bij opdracht 1 t/m 4

De eerste vier opdrachten zijn bedoeld als oefening met de spotprentwijzer die elders staat aangegeven op deze site. De vragen volgen deze wijzer voor het grootste gedeelte, met hier en daar een extra toelichting of hulpstuk bij de vraag.

Titel: “Kreuzland, Kreuzland über Alles”
Tekst bij deze spotprent: “Where are our fathers?” Belgium 1914

Opdracht 1

Oefenen met de spotprentwijzer.

Stap 1: Personen, Voorwerpen en Tekst herkennen.

a. Staat er een jaartal bij de spotprent? Zo ja: welk?
b. Welke tekst staat er bij de spotprent?
c. Welke personen zie je en wat stellen ze voor?
d. Welke voorwerpen zie je en wat stellen ze voor?
e. Wat doen de personen? Zijn zij slachtoffer of vijand?

Stap 2: Het Onderwerp

f. Welke belangrijke gebeurtenis vond plaats in het jaartal uit de spotprent, waar deze spotprent over gaat?

Stap 3: De Tekenaar, zijn Mening/Boodschap

g. Beluister de tekst uit het filmpje uit deze link goed. Deze informatie heb je nodig bij het beantwoorden van de volgende vragen.
   http://www.youtube.com/watch?v=VeBYqL8nuSw
h. Zijn personen – heel overdreven? – positief of negatief afgebeeld?
i. Zijn voorwerpen – heel overdreven? – positief of negatief afgebeeld?
j. Is het onderschrift neutraal of ironisch, grappig, kritisch, complimenteus...?
k. Is de titel neutraal of ironisch, grappig, kritisch, complimenteus...?
l. Conclusie: Wat wil de tekenaar met deze spotprent zeggen?

Stap 4: De Spotprent als bron

m. Past de boodschap van de cartoon bij wat jijzelf over dit onderwerp uit de geschiedenis weet? Leg daarbij uit hoe informatief, eenzijdig of zelfs propagandistisch je deze spotprent eigenlijk vindt en waarom.

Titel: Titel spotprent: “Oranje Boven”
Tekst bij deze spotprent: Duitse opticien, die de bril opzet:
“Wat lees je nu?” Nederlander: “Deutschland über Alles”.
Duitse opticien: “Dat klopt: deze bril past u uitstekend”.

Opdracht 2

Oefenen met de spotprentwijzer.

Stap 1: Personen, Voorwerpen en Tekst herkennen.

a. Leest de tekst behorend bij de spotprent.
b. Welke personen zie je en wat stellen ze voor?
c. Welke voorwerpen zie je en wat stellen ze voor?
d. Wat doen de personen?

Stap 2: Het Onderwerp

e. Op welke gebeurtenis of situatie uit de geschiedenis heeft de cartoon betrekking? Denk hierbij aan de rol van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Stap 3: De Tekenaar, zijn Mening/Boodschap

f. Gebruik de kennis die je hebt opgedaan bij de link van OPDRACHT 1. Beluister het fragment eventueel nog een keer.
g. Zijn personen – heel overdreven? – positief of negatief afgebeeld?
h. Zijn voorwerpen – heel overdreven? – positief of negatief afgebeeld?
i. Is het onderschrift neutraal of ironisch, grappig, kritisch, complimenteus...?
j. Is de titel neutraal of ironisch, grappig, kritisch, complimenteus...?
k. Conclusie: Wat wil de tekenaar met deze spotprent zeggen?

Stap 4: De Spotprent als bron

l. Past de boodschap van de cartoon bij wat jijzelf over dit onderwerp uit de geschiedenis weet? Leg daarbij uit hoe informatief, eenzijdig of zelfs propagandistisch je deze spotprent eigenlijk vindt en waarom.

Titel: “Little Red Riding Hood”
Tekst bij deze spotprent: “Germany lying in wait for Holland”.

Opdracht 3

Oefenen met de spotprentwijzer.

Stap 1: Personen, Voorwerpen en Tekst herkennen.

a. Vertaal de tekst behorend bij de spotprent.
b. Welke personen of dieren zie je en wat stellen ze voor?
c. Welke voorwerpen zie je en wat stellen ze voor?
d. Wat doen de personen? Wie of wat is het slachtoffer?

Stap 2: Het Onderwerp

e. Op welke gebeurtenis of situatie uit de geschiedenis heeft de cartoon betrekking? Denk hierbij aan de rol van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Stap 3: De Tekenaar, zijn Mening/Boodschap

f. Zijn personen of dieren – heel overdreven? – positief of negatief afgebeeld?
g. Zijn voorwerpen – heel overdreven? – positief of negatief afgebeeld?
h. Is het onderschrift neutraal of ironisch, grappig, kritisch, complimenteus...?
i. Is de titel neutraal of ironisch, grappig, kritisch, complimenteus...?
j. Conclusie: Wat wil de tekenaar met deze spotprent zeggen?

Stap 4: De Spotprent als bron

k. Past de boodschap van de cartoon bij wat jijzelf over dit onderwerp uit de geschiedenis weet? Leg daarbij uit hoe informatief, eenzijdig of zelfs propagandistisch je deze spotprent eigenlijk vindt en waarom.

Opdracht 4

De herkomst van de spotprenten bij opdracht 1 t/m 3.

a. Uit welke (gezamenlijke) bron komen de spotprenten uit opdracht 1 t/m 3? Lees voor het beantwoorden van deze vraag de volgende informatie:

In het jaar 1916 verschenen er bij het sigarettenmerk Carreras Black Cat Cigarettes plaatjes met daarop spotprenten van Louis Raemaekers. In totaal zijn er daarvan zo'n 140 verschillende verschenen. Dit sigarettenmerk was vooral geliefd onder Britse en Amerikaanse soldaten.

b. Lees vervolgens ook de informatie die over Louis Raemaekers is te vinden op de site.
c. Wat zegt de herkomst van deze spotprenten over de manier waarop Duitsland is afgeschilderd in deze bronnen?
d. Wat zegt de herkomst van deze spotprenten over de mening/de boodschap van de tekenaar?

Toelichting bij opdracht 5 t/m 7

Bij deze opdrachten wordt ervan uitgegaan dat je gewend bent met het gebruik van de spotprentwijzer (die elders op deze site staat aangegeven). De bedoeling is dat je de vragen, die bij de spotprenten horen, maakt met behulp van deze spotprentwijzer.

Titel: Lusitania Amok
Tekst bij deze spotprent: “Gott strafe England! Or I will do it myself.”

Titel: The “Fallaba”
Tekst bij deze spotprent:
“We have better luck with passenger vessels than with warships, for they cannot shoot.”

Opdracht 5

a. Zoek op internet naar informatie over de ‘onbeperkte duikbotenoorlog’. Beschrijf vervolgens kort je belangrijkste bevindingen.
b. Zoek op internet vervolgens ook naar informatie over de ‘RMS Lusitania’. Beschrijf ook hiervan vervolgens kort je belangrijkste bevindingen.

Bestudeer nu de spotprent “Lusitania Amok” goed en beantwoord dan pas de volgende vragen. Beantwoord eventueel eerst een aantal vragen uit de spotprentwijzer voor jezelf om een beter beeld te krijgen van de spotprent.

c. Welk land wordt hier uitgebeeld?
d. Waar kun je dit aan zien?
e. Waarom wordt dit land op deze manier afgebeeld?
f. Tik op internet de volgende tekst in “Gott strafe England”. Leg nu uit waarom Raemaekers deze tekst bij de spotprent gebruikt.

Voeg nu alle informatie die je hebt opgedaan bij de vorige vragen voor jezelf samen. Denk eerst goed na en beantwoord dan pas de volgende twee vragen.

g. Stel je bent een Duitser in de tijd van de Eerste Wereldoorlog. Vind je de manier waarop het land wordt afgebeeld in deze spotprent terecht of onterecht? Ondersteun je antwoord met behulp van argumenten.
h. Stel je bent een inwoner uit Engeland in de tijd van de Eerste Wereldoorlog. Vind je de manier waarop het land wordt afgebeeld in deze spotprent terecht of onterecht? Ondersteun je antwoord met behulp van argumenten.

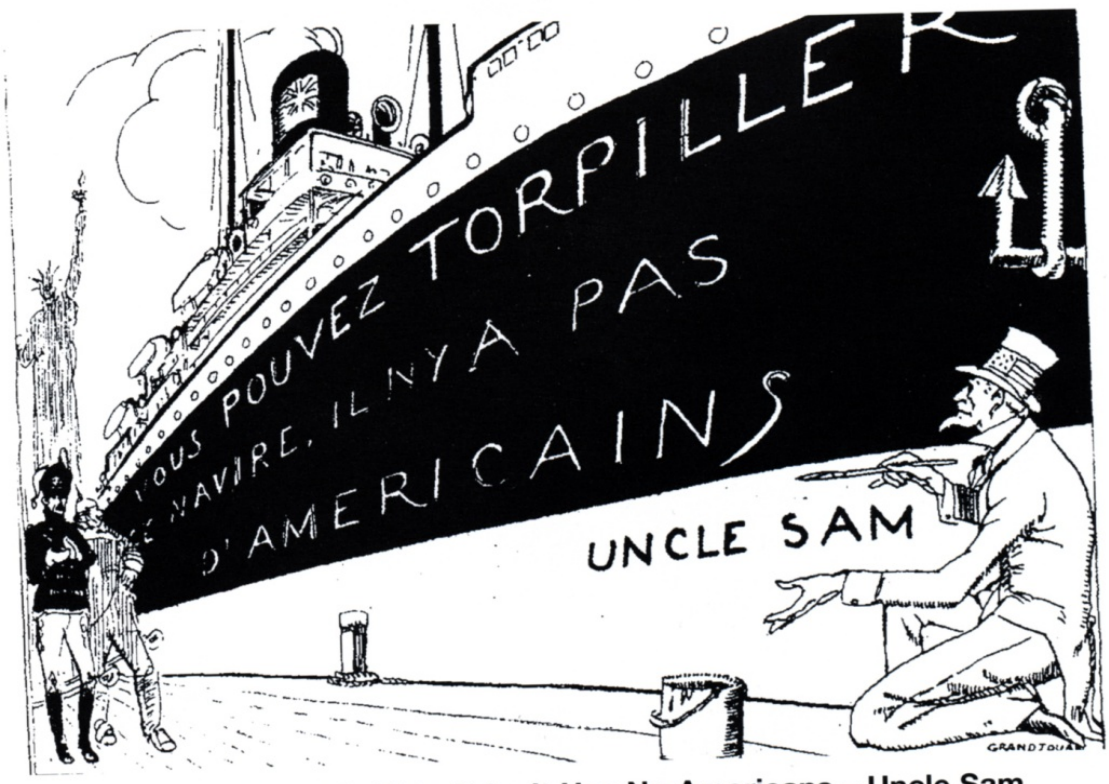
Opdracht 6

Gebruik de informatie die je hebt opgedaan bij opdracht 5 voor het beantwoorden van de vragen.

a. Bestudeer de spotprent “The ‘Fallaba’ “ van Louis Raemaekers goed. Beantwoord eventueel voor jezelf eerst een aantal vragen van de spotprentwijzer voordat je verdergaat met de volgende vragen.
b. Lees het volgende artikel: http://trove.nla.gov.au/ndp/del/article/45352709. (Het artikel is in het Engels. Je kunt eventueel een woordenboek gebruiken).
c. Op welke gebeurtenis in de Eerste Wereldoorlog is deze spotprent een reactie?
d. Tegen welk land is deze spotprent gericht? Waarom?
e. “De spotprenten en het artikel geven een eenzijdig beeld van deze gebeurtenis”. Leg deze zin uit.
f. Wat zou een Duitse krant over deze gebeurtenis hebben geschreven? Schrijf een kort artikel van ongeveer 50 woorden (in het Nederlands) waarin je kort vermeld wat een Duitse krant over deze gebeurtenis zou kunnen hebben opgeschreven.

Opdracht 7

Oorlogspropaganda uit andere landen.

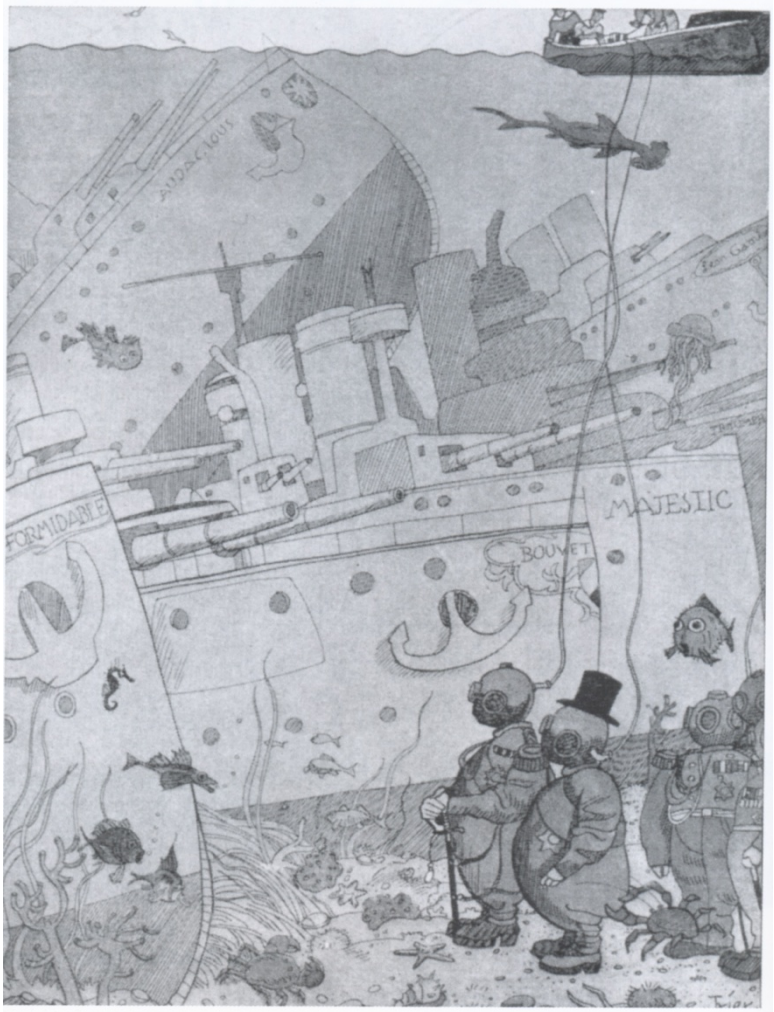

You Can Torpedo This Ship, It Has No Americans – Uncle Sam
'Now I see why these gentlemen are waiting for me!'
Jules Grandjouan, *Le Rire* (Paris), 31 July 1915

a. Bestudeer de Franse spotprent van Jules Grandjouan (Le Rire, Paris) goed. Beantwoord voor jezelf eerst een aantal vragen van de spotprentwijzer voordat je verdergaat met de volgende vragen.

   Deze spotprent houdt verband met de eerdere Duitse aanval op het Britse schip de "Lusitania".

b. Is deze reactie op de Amerikanen door de Fransen positief, negatief of neutraal? Leg je antwoord ook heel duidelijk uit door gebruik te maken van elementen uit de spotprent.
c. Wat denk je dat de tekenaar met deze spotprent wil bereiken?

King George and M.Poincaré Hold a Naval Review
German cartoon, c.July 1915

d. Bestudeer nu de volgende spotprent met de titel “King George and M. Poincaré hold a naval Review”. Beantwoord nu ook weer voor jezelf eerst een aantal vragen van de spotprentwijzer voordat je verdergaat met de volgende vragen.
e. In welk land is deze spotprent gemaakt?
f. Zoek de personen op over wie wordt gesproken (King George & M. Poincaré). Beschrijf hier kort wie deze personen waren en welke functie zij vervulden.
g. Tegen wie is deze spotprent gericht?
h. Wat denk je dat de tekenaar met deze spotprent wil bereiken?

Titel: “Bluebeard’s chamber”

Opdracht 8

Plus-opdracht.

a. Bestudeer de spotprent “Bluebeard’s chamber”.
b. Lees nu het sprookje van Blauwbaard hier: https://www.beleven.org/verhaal/blauwbaard
c. Leg uit hoe de titel van de spotprent in verhouding staat tot de tekening.
d. Analyseer nu de gehele spotprent door de stappen van de spotprentwijzer te volgen. Schrijf je antwoorden per stap kort op.
e. Beantwoord ten slotte de volgende twee vragen:
f. Wat wil de tekenaar met deze spotprent duidelijk maken?
g. Ben je het eens met de mening van de tekenaar? Waarom wel of waarom niet?

Antwoordmodel website

Toepassing:

Opdracht 1:

A. Ja, bij de spotprent staat het jaartal 1914
B. 'Where are our fathers?' (Waar zijn onze vaders?)
C. Je ziet kinderen. Het zijn de kinderen van de Belgische soldaten, die vermoedelijk op zoek zijn naar hun vaders.
D. Je ziet overal kruisen. Deze staan voor de vele slachtoffers van de oorlog.
E. De personen zijn op zoek naar hun vaders. Het zijn slachtoffers van de oorlog; de kinderen zijn hun vaders kwijt.
F. Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. De Duitse legers vielen België aan, ondanks dat België hoopte neutraal te kunnen blijven.
G. Kinderen: positief of negatief: als de argumentatie maar goed is.
H. Kruisen: positief of negatief: als de argumentatie maar goed is.
I. Ironisch (spottend), je ziet overal kruisen en de vaders waarover gesproken wordt zijn vermoedelijk overleden.
J. Ironisch: ´Kreuzland, Kreuzland über alles!' Dit is een variant op 'Deutschland, Deutschland, über alles!'
K. Bijvoorbeeld: Duitsland is een moordende natie. Het land heeft veel doden op zijn geweten.
L. Antwoord leerling. Argumentatie moet goed zijn en aansluiten bij het antwoord dat de leerling heeft gegeven bij K.

Opdracht 2:

A. Tekst lezen.
B. Je ziet een Duitse opticien en een Nederlandse vrouw/man die komt kijken voor een bril.
C. De bril toont het 'juiste' ideaal beeld van de samenleving: 'Deutschland über alles'. Op het bord staat echter 'Oranje boven!'
D. De opticien probeert het denken van de vrouw/man te beïnvloeden. De vrouw/man leest 'Deutschland über alles', terwijl er op het bord 'oranje boven' staat.
E. Nederland probeerde tijdens de oorlog neutraal te blijven. De Duitsers hadden Nederland echter nodig voor voedselaanvoer. De Duitsers proberen de Nederlanders voor zich te winnen.
F. Beluisteren van het filmpje uit opdracht 1 (optioneel).
G. De personen zijn wat overdreven afgebeeld. De vrouw/man ziet er wat onnozel (blosje op de neus) uit, terwijl de man er heel vriendelijk uitziet.
H. De voorwerpen zijn niet heel overdreven afgebeeld. De tekst 'oranje boven' is prominent aanwezig. (De vrouw/man leest echter 'Deutschland über alles!').

I. Het onderschrift is ironisch (spottend). De Nederlandse vrouw/man leest ‘Deutschland über alles!’. Raemaekers suggereert dat de Nederlanders zich gemakkelijk laten beïnvloeden.

J. De titel zegt nog weinig over de spotprent. De titel is vrij neutraal. Wanneer je de tekst bij de prent leest, kun je echter stellen dat de titel ironisch is.

K. Nederlanders laten zich eenvoudig beïnvloeden door de Duitse overmacht.

L. Eigen antwoord leerling. Argumentatie moet goed zijn en aansluiten bij het antwoord dat de leerling heeft gegeven bij K.

Opdracht 3:

A. Germany lying in wait for Holland

B. Je ziet een meisje (Roodkapje) op het pad lopen, zij stelt Holland voor. Naast het pad in de struiken zit een Duitse soldaat (wolf) verstopt, hij stelt Duitsland voor.

C. Het pad waarover het meisje loopt stelt de grens tussen Nederland en Duitsland voor. Je ziet ook dat de Duitse soldaat een pistool in zijn handen heeft.

D. De ‘wolf’ bewaakt zijn grens goed tegen de neutrale ‘Hollanders’. Als Holland een fout maakt en van het pad afdwaalt, komt zij in de klauwen van Duitsland terecht.

E. Deze spotprent heeft betrekking op de neutraliteit van Nederland. Als Nederland zich aan alle regeltjes houdt, zal het niet militair betrokken raken bij de Eerste Wereldoorlog.

F. Luisteren van filmfragment bij opdracht 1.

G. Personen: Positief of negatief: als argumentatie maar goed is.

H. Voorwerpen: positief of negatief: als argumentatie maar goed is.

I. Onderschrift: ironisch of kritisch met de juiste argumentatie.

J. Titel: ironisch of kritisch met de juiste argumentatie.

K. Eigen antwoord, bijvoorbeeld: Duitsland is een gevaarlijk monster dat langs de grens rustig afwacht tot dat Nederland een foute beweging maakt zodat hij kan aanvallen.

L. Eigen antwoord.

Opdracht 4:

A. Carreras Black Cat Cigarettes.

B. -

C. Louis Raemaekers is voor inspiratie voor zijn spotprenten op bezoek geweest aan het front. Daarnaast worden de pakjes sigaretten van het merk Carreras Black Cat Cigarettes – voorzien van een spotprent van Louis Raemaekers – aan het front verkocht. De afbeeldingen hadden dus een propagandistische werkingen en moesten reclame maken voor de goede zaak van de geallieerden. Doordat het als propagandamiddel gebruikt werd, is de tekening op de spotprent ‘gekleurd’ in het voordeel van de geallieerden.

D. Louis Raemaekers heeft de kant van België gekozen. Doordat hij een tijd in België heeft gewoond, voelde hij zich verbonden met dit land en is het dus ook niet vreemd dat Raemaekers deze kant (de geallieerde kant) koos in de Eerste Wereldoorlog.

Uitvoering:

Opdracht 5:

A. Met de onbeperkte duikbotenoorlog wordt het Duitse gebruik van onderzeeërs tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog bedoeld. Het hield in dat de zogenaamde U-boten geen vooraf bepaalde of bevolen missies uitvoerden, maar alle schepen van vijandelijke landen die ze tegenkwamen tot zinken brachten. Dit waren dus niet enkel oorlogsschepen, maar ook koopvaardijschepen en soms zelfs passagiersschepen.

B. Op 7 mei 1915 werd het schip "RMS Lusitania" tijdens een reis van New York City naar Liverpool door de Duitsers tot zinken gebracht in de Ierse Zee. Een Duitse onderzeeër had met een torpedo een gat geschoten in de stuurboordboeg van de Lusitania; kort daarop volgde nog een explosie. Het schip zonk in slechts 18 minuten. 1.198 opvarenden kwamen om het leven, waaronder 128 Amerikaanse staatsburgers. De aanval op de Lusitania was voor de Verenigde Staten de directe aanleiding om zich te mengen in de Eerste Wereldoorlog, want tot dan toe hadden ze steevast een neutrale positie ingenomen.

C. Duitsland.

D. Dit kun je zien aan de adelaar op de borst van de bloeddorstige / krankzinnige keizer Wilhelm II, die te herkennen is aan de kroon op zijn hoofd.

E. Omdat Duitsland via de onbeperkte duikbotenoorlog alle het goede fatsoen uit het raam gooide. Als bloeddorstige krijgers voerden de Duitse duikboten op zee rond en vielen ieder schip aan dat op hun pad kwam.

F. De uitdrukking 'Gott strafe England' werd in het Duitse leger gebruikt als slogan.

G. Eigen antwoord met de juiste argumenten onderbouwd.

H. Eigen antwoord met de juiste argumenten onderbouwd.

Opdracht 6:

A. Bestudering spotprent met eventuele hulp van de spotprentwijzer.

B. Artikel lezen.

C. Deze spotprent gaat over de Duitse aanval op het Britse passagiersschip de Fallaba tijdens de duikbotenoorlog waarbij het schip tot zinken werd gebracht en waarbij de passagiers omkwamen.

D. Tegen Duitsland. De Duitsers worden hier afgeschilderd als moordenaars en verliezers, omdat ze (volgens het onderschrift) alleen passagiersschepen kunnen raken.

E. De onbeperkte duikbotenoorlog was een initiatief van de Duitsland, maar het is een actie die je moet plaatsen binnen het perspectief van een oorlog.

De Fallaba bevond zich in oorlogsgebied en passagiersschepen stonden erom bekend wapens en munitie in het geheim naar Engeland te vervoeren.
Het beeld is dus eenzijdig omdat het de Duitsers afschildert als moordenaars en verliezers, maar niks zegt over de (echte) redenen voor het tot zinken brengen van het schip.

F. De leerling schrijft een artikel van 50 woorden waarin een Duitse journalist vermeldt dat de Duitsers een geheime aanvoerlijn van bewapening van de geallieerden hebben ontdekt en onschadelijk hebben gemaakt. De Fallaba is hierbij tot zinken gebracht.

Opdracht 7:

A. Negatief richting Amerika. In de spotprent zie je 'uncle Sam' (die symbool staat voor de VS) die de volgende tekst op een Brits schip schildert: "Je kunt dit schip torpederen, het heeft geen Amerikanen aan boord".

B. De tekenaar is van mening dat de Amerikanen zich alleen druk maken over het zinken van schepen en de oorlog, als er Amerikanen bij betrokken zijn. De tekenaar wil bereiken dat de VS deel gaan nemen aan de oorlog.

C. Duitsland.

D. King George = koning George V van Engeland.
M. Poincaré = president van Frankrijk.

E. Tegen Frankrijk en Engeland / de geallieerden.

F. Het is een Duitse spotprent die dient als propaganda. Het schildert de Duitsers af als overwinnaars en de geallieerden als verliezers. Zo hebben de gezonken schepen de volgende namen: 'majestueus' en 'formidabel'. Toch zijn deze 'geweldige' schepen door de Duitse marine tot zinken gebracht.
De spotprent heeft als doel het Duitse volk enthousiast te maken en te houden voor de oorlog, door ze het idee te geven dat de Engelsen en Fransen geen partij zijn voor het machtige Duitsland.

Verdieping:

Opdracht 8:

A. Bestuderen spotprent "Bluebeard's chamber". ("Blauwbaards kamer").

B. Lezen sprookje.

C. Uit het sprookje van Blauwbaard wordt het moment afgebeeld waarin de vrouw de verboden kamer opent en daar de lijken van haar voorgangers ziet. Blauwbaard (in Duitse kledij) komt de trap af met het zwaard in de hand om haar te straffen voor het overtreden van de regels.

D. Leerling volgt de spotprentwijzer en beantwoordt kort de vragen.

E. –

F. Duitsland is zoals het karakter Blauwbaard. Moordzuchtig en onredelijk. Onschuldige mensen worden vermoord, evenals mensen die deze waarheid (bij mogelijkheid tot

inzoomen te lezen op de sleutel naast de vrouw) willen achterhalen (zoals de vrouw – zij draagt de mantel van gerechtigheid en recht (Justitia) – in deze spotprent uitwijst).

G. Niet eens met de tekenaar. Duitsland wordt te eenzijdig afgebeeld als de grote schurk die onschuldige mensen vermoord en niks in de weg laat staan van de eigen overwinning.

Het Werkblad

Werkblad Spotprenten

De docent vult zelf de te maken opdrachten en de wegingsfactor van deze opdracht vooraf op de stippellijnen in dit werkblad in. Tevens kiest de docent zelf voor de wijze van inlevering van deze opdracht (onder het kopje "INLEVEREN").

Je gaat een aantal opdrachten maken die gaan over spotprenten van Louis Raemaekers en de Eerste Wereldoorlog. Deze opdrachten staan hier:
http://louisraemaekers.com/educatief/educatief-menu/opdrachten/

Naast de opdrachten kun je op deze site ook extra informatie en de spotprentwijzer vinden die je nodig hebt voor het analyseren van de prenten.

DE OPDRACHT

Je gaat nu een aantal van de opdrachten van de site maken.
Dit zijn de volgende opdrachten: ..... (door docent zelf naar eigen inzicht te bepalen en in te vullen) .....
Deze opdrachten lever je aan het einde van de les in. Je krijgt hier een punt voor dat ..... keer meetelt voor je rapport.
Deze opdrachten maak je in een Word document. Je schrijft hier bovenaan op het blad je naam en klas. Vervolgens type je per opdracht onder elkaar de antwoorden op de vragen. Zorg er steeds voor dat je bij de vragen steeds de betreffende opdracht erboven typt.

INLEVEREN

Aan het einde van de les lever je deze opdracht in bij je docent. Dit doe je door:
(de docent bepaalt wat van toepassing is)
a. Het document naar de docent te mailen.
b. Het document uit te printen.
c. Het document op een usb-stick op te slaan en in te leveren bij je docent.
d. Het document op een usb-stick van de docent op te slaan.
e. Het document op te slaan op jouw digitale leeromgeving (Teletop, It's Learning, etc.).
f. Anders, namelijk .....

Heb je moeite met wat je precies moet doen, volg dan het stappenplan op de achterkant van dit blad naar de site en de opdrachten.

STAP VOOR STAP:

1) Open een nieuw leeg Word-document.

2) Type bovenaan het blad je naam en je klas.

3) Lees op de achterkant van dit blad welke opdrachten je dadelijk op de website moet gaan maken. Typ deze alvast onder elkaar in het document, zodat je dadelijk alleen nog maar de het nummer van de vraag en de antwoorden hoeft te typen.

4) Volg deze link naar de site http://louisraemaekers.com/educatief/educatief-menu/opdrachten/.

6) Kies vervolgens de opdrachten die voor jou van toepassing zijn: dus klik op “Toepassing”, “Uitvoering” of “Verdieping”. (Het kan zijn dat je uit meerdere van deze ‘onderdelen’ opdrachten moet maken. Kies in dat geval altijd eerst voor de toepassingsopdrachten, dan pas voor de uitvoeringsopdrachten en ten slotte pas voor de verdiepingsopdracht).

7) Je kunt nu de opdrachten gaan maken. Heel veel succes.

8) Aan het einde van de les lever je de gemaakte opdrachten in bij je docent.

De website enquête

Leeftijd:
Klas:

1. Hoe leerzaam vond je het werken met deze website? Omcirkel het antwoord dat volgens jou het meest van toepassing is.
    a. Heel leerzaam.
    b. Leerzaam.
    c. Redelijk leerzaam.
    d. Niet leerzaam.

2. Heb je het idee dat je na het werken met de website meer weet over het analyseren van spotprenten?
    a. Ja, want ……
    b. Nee, want ……

3. Heeft de spotprentwijzer je geholpen om de spotprenten beter te analyseren?
    a. Ja, omdat ……
    b. Nee, omdat ……

4. Heb je het idee dat je genoeg voorkennis had over het analyseren van spotprenten voordat je aan de slag ging met de opdrachten op de website?
    a. Ja.
    b. Redelijk.
    c. Nee.

5. Heb je het idee dat je na het maken van de opdrachten op de site goed voorbereid bent op het werken met spotprenten bij geschiedenis op de bovenbouw (mocht je geschiedenis als vak kiezen)?
    a. Ja, ik heb het analyseren van spotprenten onder de knie.
    b. Ik kan het nu beter dan voor het maken van de opdrachten, maar ik heb wel nog wat oefening nodig.
    c. Nee, ik heb nog meer uitleg en oefening nodig.

6. Als je een cijfer mocht geven aan de website in zijn totaal, welk cijfer zou je dan geven? (Cijfers lopen van 1 tot 10, met een 1 als laagste en een 10 als hoogste cijfer).

Verantwoording

De opdrachten op de website zijn gericht op het vergroten van historisch besef bij de leerlingen en voldoen daarom aan de drie kenmerken die Wilschut noemt van historisch besef. Per kenmerk zal hier kort worden omschreven hoe deze terugkomt in de opdrachten van de site.

1. **Realiteitsbewustzijn (onderscheid tussen feit en fictie).**

Door spotprenten te analyseren, komen de leerlingen al in principe in aanraking met dit kenmerk van historisch besef. Het is namelijk belangrijk dat zij zich realiseren dat een spotprent een weergave is van de mening over een persoon / gebeurtenis van de spotprenttekenaar. Spotprenten kunnen verschillende doelen hebben. Ze kunnen provoceren, aanzetten tot denken, iets of iemand belachelijk maken, etc. De tekenaar wil in ieder geval altijd dat zijn of haar mening wordt overgenomen door de 'lezer' van de spotprent of in ieder geval aanzet tot denken. Dit beeld is vaak eenzijdig. Een leerling moet dus beseffen dat een spotprent op zichzelf een bron is, die niet per definitie aan de waarheid is gerelateerd. Je mag hierover een andere mening hebben.

De vragen bij stap 3 en 4 uit de spotprentwijzer zijn erop bedacht dit realiteitsbewustzijn te vergroten. Bij stap 3 moet de leerling namelijk de mening / boodschap van de tekenaar omschrijven en bij stap 4 moet hij aangeven of de mening van de tekenaar door hem wordt gedeeld en waarom. Ook moet worden aangegeven of deze spotprent als bron betrouwbaar is en waarom wel of niet.

Bij iedere opdracht komt dit kenmerk wel in meer of mindere mate aan bod. Bij opdracht 4 en 7 wordt hieraan extra aandacht besteed. Bij opdracht 4 moeten de leerlingen namelijk de tekenaar Louis Raemaekers in verband brengen met de geanalyseerde spotprenten bij opdracht 1 t/m 3. Bij opdracht 7 analyseert de leerling twee spotprenten uit andere landen, waarbij dus andere visies dan die van Louis Raemaekers op de oorlog worden gegeven.

2. **Historiciteitbewustzijn (onderscheid tussen statisch en veranderlijk).**

Dit kenmerk is wat lastiger om direct in verband te brengen met het analyseren van spotprenten. Bij deze analyse willen we namelijk achter de mening van de tekenaar van spotprent komen. Pas als deze duidelijk is en 'juist' is geïnterpreteerd, gaan wij verder door na te denken of deze mening toentertijd door iedereen werd gedeeld. Later vragen wij ons pas af of deze mening nu nog wordt gedeeld. Pas bij dit laatste element zijn wij bezig met dit kenmerk van historisch besef. Dit kenmerk komt dus niet zoveel terug in de opdrachten als de andere twee kenmerken, maar het is wel aanwezig. Het komt namelijk terug bij de stap 4 in de spotprentwijzer. Hierbij wordt namelijk gevraagd of de boodschap van de spotprent past bij wat de leerling zelf over het onderwerp uit de geschiedenis weet, waarbij hij ook moet uitleggen hoe informatief, eenzijdig of zelfs propagandistisch hij de prent eigenlijk vindt en waarom. In opdracht 1 t/m 3 en in de verdiepingsopdracht 8 komt deze vraag vrijwel letterlijk terug. Bij de andere opdrachten alleen indirect.

3. Waardebewustzijn (onderscheid tussen goed en kwaad).

In een spotprent wordt een gebeurtenis of een persoon afgebeeld naar de mening van de tekenaar. Deze tekenaar heeft hier vrijwel altijd een beeld over dat hij wil communiceren naar de buitenwereld. Het liefst wil de tekenaar dat zijn mening vervolgens overgenomen wordt of aanzet tot denken. Om een mening of boodschap goed over te laten komen, is deze mening of boodschap heel zwart-wit afgebeeld. Het is heel duidelijk, zeker bij de spotprenten van Louis Raemaekers overigens, wat de tekenaar als 'het goede' en wat als 'het kwade' ziet.

Het is belangrijk dat de leerlingen inzien dat zo'n spotprent vaak eenzijdig, propagandistisch, etc. is. Dat dit een mening betreft van één persoon en dat dit niet door hen hoeft te worden gedeeld, maar dat dit door de mensen uit die tijd (van de spotprent) ook niet altijd werd gedeeld of juist wel. Kortom, een leerling moet besef hebben van het feit dat waarden van nu, niet gelijk staan aan de waarden uit andere tijden.

Ook hierbij zijn het weer stap 3 en 4 uit de spotprentwijzer die dit kenmerk van historisch besef behandelen. In principe wordt hieraan dus in iedere opdracht aandacht besteed. De uitvoeringsopdrachten (5 t/m 6) besteden hier de meeste aandacht aan. Hierbij wordt namelijk gevraagd van de leerlingen om de mening van mensen uit andere landen uit die tijd te omschrijven, waarbij ze dus los moeten laten aan hun eigen waarden om hierop antwoord te kunnen geven.